

Ellas fortælling

- tysk flygtning under 2. verdenskrig.

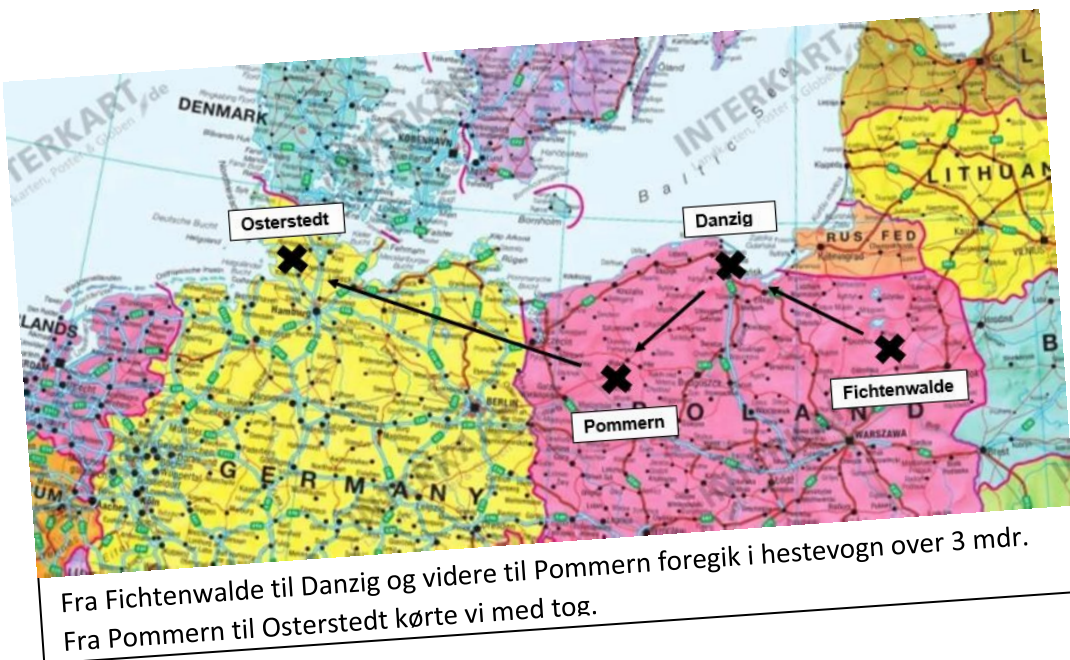
Flugten starter

Vi boede på en bondegård i Fichtenwalde – 7 km fra den gamle grænse til Polen. Vi var 4 søskende, hvor jeg var den næstældste, født den 26.05.1939. Vores flugt startede 23. januar 1945. På det tidspunkt var min far udsendt som soldat, og mor var, sammen med min farmor, alene om at gøre os klar til flugten.

Min mor har senere fortalt mig, at hun havde det rigtig dårligt med at køre fra dyrene i stalden. Den eneste grund til at hun kunne, var fordi hun havde en aftale med en daglejer, som boede på den anden side af grænsen – han lovede at komme og kigge til dyrene.

Min farmor havde været nødt til at flygte under 1. verdenskrig. Dengang havde de efterladt alt. Denne gang var farmor fast besluttet på, at fjenden ikke skulle have sølvtøjet. Så det gravede hun ned i haven, inden vi tog af sted, for hun var blevet klogere. Hun levede til det sidste med tanken om, at hun ville vende tilbage. Hun døde i 1954 i Osterstedt – 82 år gammel.

Vi skulle afsted i hestevogn. Du ved, den lignede lidt den slags hestevogne, man ser i westernfilm – en prærievogn med træhjul. Jeg kan huske, at jeg syntes, det var spændende, at nu skulle vi ud og køre i hestevogn.

I starten kørte vi mod vest. Det gik utroligt langsomt, da soldater også var på vejene og vi skulle gøre plads for dem. Det var en rejse som kan beskrives med to ord – sult og angst. Sulten var så stor, at da en soldat kom forbi og delte brød ud, så blev

det spist, selvom brødet var grønt. Når jeg tænker tilbage, er det utroligt, at vi ikke fik ondt i maven.

Langs vejene var der steder vi flygtninge kunne overnatte, men nogle steder blev vi nægtet indgang og måtte køre videre. Det var en tid hvor unge kvinder var meget udsatte.

Polakkerne var slemme til at tage kvinderne med vold. Derfor klædte min mor sig ud som en gammel kone. En gang gemte hun sig under krybben i en hestestald sammen med andre kvinder. Der gik 14 dage hvor hun var væk. Utroligt nok fik polakkerne aldrig fat i hende.

Det var en tid hvor vi var meget angste.

Af til blev vi også stoppet af russiske soldater. De gennemsøgte vognene for værdier. Min farmor stod i nærheden af vognen, da den russiske soldat finder billedet af Onkel Poul (hendes søn) i tysk uniform. Han bliver meget ophidset og råber "SS". Min farmor løber hen til os. Vi var samlet i et lokale med mange andre tyske flygtninge. Soldaten løber hen imod os, imens han lader sit gevær og råber. Alle blev bange - vi troede jo, vi skulle dø. En anden russisk soldat får stoppet ham og tog ham væk fra os. Min mor mente han var fuld.

Billedet fik vi aldrig igen.

Flugten over isen

Vi fandt senere ud af, at man ikke kunne komme over land, så vi måtte nord på mod kysten. Det var en hård vinter, så havet var frossent. Der var en smal stræde eller passage ved Danzig, som vi kunne køre ad for at komme videre. Der var kun et spor, og vi fik strenge formaninger om ikke at overhale, for isen udenfor sporet var ikke sikker. Jeg kan huske himlen over Danzig var oplyst og min mor fortalte at det var fordi byen blev bombet.

Det var første gang på vores flugt, hvor jeg kan huske, at jeg var rigtig bange. Lyden af isen der knagede. Vi kunne se spor fra vogne, der var gået gennem isen. Og jeg kan huske, at min ældste søster, Hildegard måtte ud og gå ved siden af vognen, mens vi kørte over isen.

Dagen efter fik vi besked om at passagen over isen var lukket – isen var simpelthen for usikker.

I april 1945 var vi nået et godt stykke ind i Pommern. På det tidspunkt havde vi kørt 3 måneder i hestevogn. I dag undrer jeg mig over, hvordan jeg kunne sidde stille så længe.

I Pommern var vi et års tid. Min mor arbejdede på et stort gods fra morgen til aften. For hendes arbejde fik hun ganske lidt mælk og et stykke brød. Tæt ved lå en roemark, hvor min mor og jeg tog ud om natten og stjal roer. Vi måtte være helt stille, for der blev skudt efter os, hvis vi blev opdaget. Jeg kan huske at jeg måtte kaste mig ned mellem roerne, mens der lød skud. Jeg har aldrig været så bange som der. Men roerne fik vi med hjem.

Familien genhuses

Krigen slutter kort efter vi ankommer til Pommern, men landet er sønderbombet, så for mange er der intet at komme hjem til. Røde Kors gør en stor indsats i at genhuse en masse familier. Dem, der kom fra landet, blev genhuset på landet. I april 1946 bliver vi sendt med tog til Slesvig Holstein til en lille by, der hedder Osterstedt.

Her bliver vi alle undersøgt og røgentfotograferet. Jeg mindes ikke vi var meget syge, men vi var meget underernærede. Min lille søster Gerda på 3 år blev pludselig blind. Min mor fortalte, at der var snak om, at det var fordi hun ikke havde fået den kost, hun burde have haft. Synet kom heldigvis igen. Jeg kan også

huske at min bror var meget lille af sin alder og hans mave var altid så udspilet og stor.

I Osterstedt bliver vi i første omgang indkvarteret i et forsamlingshus og må sove på gulvet. Kort efter bliver vi indkvarteret i et lille hønsehus, hvor der lige var plads til 4 senge. Der bliver vi dog hurtigt flyttet fra igen, da Hildegard havde en lungesygdom, der gjorde det umuligt at bo der. Til sidst ender vi hos en landmand i et lille hus med udendørs das.

De eneste personlige ejendele vi havde tilbage da vi kom til Osterstedt var 2 dyner, en dug, som min mor havde fået i bryllupsgave, og en saks. Jeg kan huske dugen kom på bordet hver søndag. Den var meget smuk med korssting broderede roser.

En anden ting jeg kan huske, var at vores nabo havde radio – det havde vi slet ikke. Hver søndag kl. 13:30 var der en halv times børnetime i radioen. Vi fik lov til at komme ind til dem og høre det hver søndag.

Dette er et billede af mine forældre. Det blev taget til deres guldbryllup.

Imens alt dette sker, ved vi intet om, hvad der er sket min far. Vi tror endda han kunne være blevet dræbt i krigen. Hvad vi ikke ved er, at han i april 1945 bliver hårdt såret. Han bliver ramt af en granatsplint i ryggen og kommer på lazarettet i Lübeck. Lægerne undrer sig over at han overlever, for han mister utrolig meget blod. Vi bliver til sidst forenet med ham i sommeren 1946 gennem Røde Kors.

Min far begynder at arbejde på en gård. Det ender med at landmanden bliver så glad for min far, at han giver ham et stykke jord i 1959. Far begyndte at jævne jorden ud med håndkraft og byggede senere med hjælp huset op fra bunden. Huset har vi stadig den dag i dag, og det er dejligt at kunne mindes familien der.

Huset, som min far byggede op, og som vi har den dag i dag. Det ligger lige på den anden side af vejen af det hus vi blev indkvarteret i. Den gang var der jo marker omkring husene.

Det er et billede der er blevet taget i forbindelse med Kinderfest. Det var en fest før ferien startede. Min mor har syet vores kjoler. Vi fik altid en ny kjole til Kinderfest. Der er mig længst til venstre og ved siden af min bror Horst, lillesøster Gerda og storesøster Hildegard.

Tiden efter krigen

Min mor sagde altid: "Du kan miste alt hvad du ejer, men du kan ikke miste det du har lært". Jeg tror, hun var meget fremsynet, for vi kunne jo ikke alle overtage gården, så det var vigtigt med uddannelse.

På grund af krigen mistede min storesøster Hildegard så meget skolegang, at vi kom til at gå i den samme klasse. Og vi var

mange børn - der var rækker med 4 sæder, hvor vi sad 8 børn sammen.

Gennem skolegangen oplever jeg, at der er forskelsbehandling på de elever, der er flygtet under krigen, og dem der ikke er. Og det har undret mig meget, for vi var jo alle tyskere. Vi var jo det samme folk. Der var især denne flygtningepige, som var så god til at tegne - hun var en af de bedste. Men læreren kunne aldrig sige noget positivt om hendes tegninger. Tværtimod rettede han hende så hårdt, at hun græd.

Jeg fik min realeksamen i 1956 og kom kort efter i lære som kontorassistent. Det var her jeg første gang oplevede at skulle tale i telefon. Det

Billede fra 1960'erne. Her er jeg på vej til Danmark.

var et helt nyt apparat for mig, så jeg var nærmest bange for at skulle tale i telefonen.

I starten af 1960'erne kommer jeg til Danmark. Jeg vikarierer for en skoleveninde i en kort periode, og ender med at finde min daværende mand. Vi bliver gift i 1963 og året efter får jeg min første søn. Jeg har 2 dejlige sønner. Vi flytter meget rundt i Danmark, da min mand er ved marinen. Den 1. juni 1970 kommer vi til Silkeborg, og siden da er jeg aldrig flyttet igen.

Indholdet er den 3. maj 2018 godkendt af Ella Nielsen, så Silkeborg Kirkegårde kan bruge det i formidling ved rundvisninger, samt som læsestof i forbindelse med QR-kode og hjemmesiden www.skk.dk

Denne formidling er lavet i samarbejde med Ella Nielsen. Fra Silkeborg Kirkegårde skal der lyde en kæmpe stor tak til Ella. Vi kender Ella gennem hendes frivillige arbejde i kirkegårdscafeen, og vi er ydmyge og taknemmelige over, at hun ville dele sin historie og billeder med os. Vi synes Ellas historie giver et unikt og ægte billede af, hvordan tiden var for mange tyske flygtninge dengang.